SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1983

av Mirja Räihä m.fl. (S)

Kyrkoantikvarisk ersättning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förhållandet mellan staten och Svenska kyrkan när det gäller ansvaret för det gemensamma kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det finns ca 3 500 kyrkor i Sverige och samtliga kyrkor betraktas som kulturarv. Det kan handla om kyrkan som byggdes på 1100-talet likväl som det kan handlar om kyrkor som byggdes på 1970-talet. Kyrkorna kan kulturminnesförklaras samma dag som den invigs. Ett sådant exempel är Kista kyrka som byggdes i ett miljonprogramsområde.

Kyrkoantikvarisk ersättning är en form av ekonomisk ersättning som kan utgå till församlingar och kyrkor för att täcka kostnader för bevarande, underhåll och restaurering av kyrkliga byggnader och kulturföremål. Det är en viktig åtgärd för att säkerställa att vårt kulturarv och historiska kyrkobyggnader bevaras för framtida generationer. Ersättningen härrör från den tiden då staten och Svenska kyrkan skildes åt.

Ersättningen är oftast tillgänglig för församlingar och samfund som äger och ansvarar för kyrkor och andra kyrkliga byggnader. Syftet är att hjälpa dem att bibehålla och vårda dessa platser, som ofta har stor historisk och kulturell betydelse. Det kan inkludera finansiering för reparationer, renoveringar, konservering av konstverk, och åtgärder för att säkerställa byggnadernas långsiktiga överlevnad.

Det är viktigt att skydda och bevara vårt kulturarv och kyrkliga skatter, och kyrkoantikvarisk ersättning spelar en värdefull roll i detta arbete genom att ge nödvändiga resurser för att upprätthålla och vårda dessa historiska platser och föremål. På så sätt kan de fortsätta att vara en del av vårt gemensamma kulturarv och historia.

I många fall samarbetar statliga myndigheter, kulturstiftelser och lokala organisationer för att tillhandahålla finansiering och expertis för att säkerställa att kyrkliga byggnader och kulturföremål får den vård de behöver. Men ersättningen är inte tillräcklig samtidigt som kostnader ökar för renoveringar som måste göras. Staten lämnade med andra ord det ekonomiska ansvaret för krympande församlingar samtidigt som nästan alla i Sverige betraktar kyrkor som gemensam egendom som tillhör alla. Länsstyrelser har i uppdrag att fördela medel via stiften, som allt som oftast täcker en liten bråkdel av kostnader. Men samtidigt har länsstyrelser starka åsikter om vad som ska göras, hur arbetet ska göras och har också ansvar för det slutgiltiga beslutet när församlingar behöver göra t ex renoveringar. I budgeten för 2025 höjdes ersättningen från 460 miljoner kronor till 490 miljoner kronor. Enligt biskopar i Sverige är behovet minst 780 miljoner kronor. Detta kan jämföras med följande kostnader; taket på Högalids kyrka på Södermalm i Stockholm kostade 20 miljoner kronor och renoveringen av Spånga kyrka från 1100-talet har preliminärt budgeterats till 50 miljoner kronor. Den summan kommer troligen inte att räcka.

Det finns ett starkt behov av att se över hur kyrkoantikvarisk ersättning fungerar i praktiken när det gäller att ta hand om det viktiga kulturarvet som kyrkobyggnader utgör.

Mirja Räihä (S)

Peter Hedberg (S) *Per-Arne Håkansson (S)*